

Etične smernice IAEVG

Mednarodno združenje za izobraževalno in poklicno orientacijo (IAEVG - International Association for Educational and Vocational Guidance) zagotavlja globalno vodenje in zagovarja vseživljenjsko karierno orientacijo s spodbujanjem etičnih in socialno pravičnih dobrih praks po vsem svetu, tako da usposobljeni strokovnjaki zagotavljajo karierno orientacijo vsem državljanom.

Etične smernice (IAEVG Ethical Guidelines) je 14. oktobra 2025 potrdil upravni odbor IAEVG, objavljene pa so bile novembra 2025. V Sloveniji smo etične smernice prevedli v okviru Zavoda RS za zaposlovanje (Euroguidance in VKO točka). Sprejete so bile na Nacionalni strokovni skupini za vseživljenjsko karierno orientacijo 22. septembra 2026.

Predhodna izdaja etičnih smernic IAEVG je bila sprejeta novembra 2017 na generalni skupščini IAEVG v Mexico City. V Sloveniji so bile prevedene in sprejete na skupščini Društva za karierno orientacijo Slovenije 17. maja 2019 in na Nacionalni strokovni skupini za vseživljenjsko karierno orientacijo 12. februarja 2020.

PREDGOVOR

Mednarodno združenje za izobraževalno in poklicno orientacijo (IAEVG) se zavzema za zagotavljanje vseživljenjske karijerne orientacije na globalnem nivoju, ki jo izvajajo kompetentni strokovnjaki. Člani IAEVG posvečajo pozornost dostojanstvu, svobodi in integriteti posameznikov pri sprejemanju odločitev glede vseživljenjskega učenja, dela in kariere. Posamezniki vseh starosti se soočajo s spreminjajočo se dinamiko družbe, trga dela in delovnih mest. Socialna pravičnost je temelj za podporo strankam in javnosti ter za oblikovanje organizacijskih struktur, v katerih člani zagotavljajo storitve vseživljenjske karijerne orientacije.

Člani IAEVG priznavajo, da imajo odločitve glede izobraževanja, usposabljanja in kariernega razvoja vpliv, ki sega preko posameznika, na družine, skupnosti, širšo družbo in okolje. Nacionalna in globalna gospodarstva, kulturne tradicije in konteksti ter struktura trga dela vplivajo na priložnosti in omejitve, povezane s kariernim odločanjem, preživljanjem in trajnostnimi karierami. Zato imajo člani IAEVG ključno vlogo pri vplivu na družbene razprave v svojih delovnih okoljih in mrežah, ki oblikujejo naravo politik, storitev, teorij, VKO orodij in virov, ki so na voljo strankam in javnosti. Glede na hiter napredek tehnologije in vse večjo integracijo umetne inteligence v vseživljenjsko karierno orientacijo morajo člani upoštevati tudi njene etične posledice, med drugim pravičnost, transparentnost, enakopravnost ter zaščito avtonomije in zasebnosti strank.

Člani IAEVG so vključeni v nenehen proces (ponovnega) opredeljevanja storitev, ciljev in ciljnih skupin organizacij, ki se ukvarjajo z vseživljenjsko karierno orientacijo. Etične smernice IAEVG podpirajo strokovno prakso članov in pravico strank do kakovostnih storitev.

Okvir za etično prakso

Etika so morala in načela, ki vodijo odločanje, ukrepe in poklicno prakso strokovnjakov. Člani IAEVG so odgovorni, da ščitijo svoje stranke, poklic in druge strokovnjake, zato so etične smernice IAEVG referenca in vir za svetovalno delo v praksi.

Etične smernice IAEVG podpirajo člane pri njihovi poklicni praksi s strankami. Člani IAEVG se strinjajo, da bodo etične standarde v praksi zavestno in namerno uporabljali.

Smernice so referenca za:

- (a) sprejemanje etičnih odločitev in ukrepov,
- (b) načrtovanje organizacijskih politik in storitev,
- (c) obveščanje javnosti o pričakovanih standardih strokovne prakse in vedenja,
- (d) zagotavljanje meril za samooceno, medsebojno oceno in supervizijo za zagotavljanje standardov kakovosti pri zagotavljanju storitev, in
- (e) iskanje organizacijske podpore za strokovni razvoj.

Etične smernice opredeljujejo minimalne cilje za etično ravnanje in lahko spodbujajo strokovni razvoj članov IAEVG. IAEVG je mednarodno združenje, zato smernice ne morejo obravnavati vseh možnih etičnih dilem, s katerimi se člani IAEVG srečujejo v svojih nacionalnih ali kulturnih kontekstih. Člane zato spodbujamo, da smernice uporabijo kot podlago za oblikovanje etičnih smernic v svojih strokovnih združenjih, v lokalnem in nacionalnem okolju.

Etične smernice so razdeljene na šest sklopov:

- 1) Etične odgovornosti do strank.
- 2) Etične odgovornosti do sodelavcev in drugih strokovnjakov.
- 3) Etične odgovornosti do vlade, delodajalcev in lokalne skupnosti.
- 4) Etične odgovornosti do teorije in raziskav.
- 5) Etične odgovornosti pri uporabi digitalnih tehnologij (vključno z umetno inteligenco).
- 6) Etične odgovornosti za profesionalno učenje in razvoj.

Struktura etičnih smernic IAEVG

Opomba: V tem dokumentu izraz 'digitalne tehnologije' zajema vsa tehnološko podprta orodja, platforme in sisteme, ki se uporabljajo v praksi svetovalnega dela, tudi spletne platforme, družbene medije, mobilne aplikacije, spletna orodja, IKT sisteme, telefonske storitve, radijske programe in umetno inteligenco.

ETIČNE SMERNICE

1 Etične odgovornosti do strank

- a) **Transparentnost in prostovoljna privolitev:** Pojasnite cilje storitve, metode in zaupnost. Obvestite stranke o varovanju podatkov pri vseh načinih izvajanja storitev, tudi pri uporabi digitalnih tehnologij.
- b) **Izogibanje navzkrižju interesov:** Razkrijte vse dvojne vloge ali odnose, ki bi lahko ogrozili interese strank ali strokovno objektivnost.
- c) **Spoštovanje dostojanstva in avtonomije:** Spoštujte dostojanstvo strank, njihovo samostojnost in zaupnost.
- d) **Celostni pristop:** Celovito in uravnoteženo upoštevajte medsebojno povezane izobraževalne, karierne, osebne in socialne razmere strank.
- e) **Kulturna občutljivost in vključevanje:** Izogibajte se vsiljevanju vaših osebnih vrednot, spoštujte raznolikost in se borite proti diskriminaciji.
- f) **Zavezanost socialni pravičnosti:** Zavzemajte se za enakopraven dostop do storitev in priložnosti na področju vseživljenjske karijerne orientacije.
- g) **Nasprotovanje zatiranju:** Aktivno se borite proti diskriminaciji in strukturni neenakosti v okviru vaše strokovne prakse. Spremljajte morebitne pristranskosti algoritma v aplikacijah umetne inteligence in jih naslovite.
- h) **Strokovni nadzor pri uporabi digitalne tehnologije:** Ohranjajte strokovni nadzor in presojo pri vseh storitvah, ki jih podpira digitalna tehnologija, ter zagotovite, da temeljijo na teoriji in raziskavah. Bodite transparentni glede vloge digitalnih tehnologij in poskrbite, da stranke razumejo njihovo uporabo in omejitve.
- i) **Etična uporaba digitalne tehnologije in umetne inteligence:** Zagotovite odgovorne in pravične prakse z namenom preprečevanja krepitve neenakosti ali pristranskosti. Obravnavajte etična vprašanja, vključno z veljavnostjo podatkov, varnostjo, soglasjem in pravičnostjo algoritma.
- j) **Odgovorna uporaba digitalne tehnologije in umetne inteligence:** Uporabljajte preverjena orodja in tehnike, ki so primerna za kontekst in potrebe strank, z razumljivimi pojasnili procesov in razpoložljivo nadaljnjo pomočjo.
- k) **Etična uporaba ocenjevanja:** Uporabljajte preverjena orodja ocenjevanja, ki so prilagojena kulturnim in drugim značilnostim strank, ter jasno pojasnite rezultate. Zagotovite preglednost in točnost vseh ocenjevanj.
- l) **Predstavitev strokovnih kompetenc:** Natančno in verodostojno predstavite svoje kvalifikacije, kompetence in izkušnje ter ne navajajte znanj, veščin ali strokovnih pristojnosti, ki jih nimate.
- m) **Strokovne pristojnosti in napotitev:** Delujte v okviru svojih strokovnih kompetenc in odgovornosti. Kadar potrebe stranke presegajo obseg ali področje svetovalne dejavnosti oziroma zahtevajo drugačno strokovno obravnavo, jo napotite k ustreznim službam oziroma strokovnjakom. Če obstajajo dvomi glede potrebnega strokovnega znanja ali ustreznosti obravnave, poiščite strokovno podporo oziroma supervizijo.

n) **Transparentnost pri samostojnem opravljanju svetovalne dejavnosti:** Jasno in pregledno predstavite morebitne stroške in pogoje izvajanja storitev ter spoštujte pravice intelektualne lastnine. Pri svojem delu dajte prednost etičnim načelom in interesom stranke pred finančnimi interesi.

2 Etične odgovornosti do sodelavcev in drugih strokovnjakov

- a) **Sodelovanje:** Gradite močne profesionalne odnose, da izboljšate in zagotovite najboljše storitve vseživljenjske kariernе orientacije.
- b) **Pregledno zagotavljanje storitev:** Obveščajte sodelavce o zahtevah glede zaupnosti, zasebnosti in varstva podatkov, zlasti pri uporabi digitalnih tehnologij (vključno z umetno inteligenco).
- c) **Odgovorno deljenje informacij:** Delite točne in relevantne informacije z upoštevanjem zaupnosti. Zagotovite, da se spoznanja, pridobljena z umetno inteligenco, uporabljajo etično in transparentno.
- d) **Etična odgovornost:** Podpirajte izvajanje etičnih smernic in etično delovanje v praksi.
- e) **Obravnavajte pomisleke glede ravnanja sodelavcev:** Obravnavajte etične pomisleke z neposrednim dialogom ali ustreznimi organizacijskimi predpisi.
- f) **Etično posvetovanje:** Poiščite zaupno podporo, ko se soočate z etično nejasnostjo, npr. pri vodjih, sodelavcih ali strokovnih združenjih.
- g) **Posvetujte se s strokovnjaki:** Poiščite strokovno svetovanje, ko dileme vključujejo posebne skupine strank ali digitalne tehnologije (vključno z umetno inteligenco).

3 Etične odgovornosti do vlade, delodajalcev in lokalne skupnosti

- a) **Ozaveščenost o politikah:** Bodite obveščeni o relevantnih nacionalnih, regionalnih, lokalnih in organizacijskih politikah na področju izobraževanja, storitev za mladino in odrasle, zaposlovanja in vključevanja, ki vplivajo na prakso karijerne orientacije.
- b) **Vključenost v skupnost:** Sodelujte s starši, skrbniki, starejšimi, voditelji skupnosti in ostalimi strokovnjaki iz poklicnih sektorjev in zunaj njih, ki vplivajo na odločitve glede karijerne poti in dostop do storitev.
- c) **Zastopanje enakopravnega dostopa:** Prepoznajte ovire in zastopajte vključujoče politike in prakse, ki zagotavljajo ustrezen dostop do vseživljenjske karijerne orientacije.
- d) **Obravnavanje digitalnih razlik:** Spodbujajte enakopraven dostop do digitalnih tehnologij in obravnavajte pristranskosti algoritma na digitalnih platformah in sistemih, ki temeljijo na umetni inteligenci.
- e) **Vključevanje v javno politiko:** Spodbujajte vseživljenjsko karierno orientacijo kot celovito podporo razvoju kariere, ki presega zgolj posredovanje zaposlitve. Naslovite politike, ki omejujejo kakovost storitev ali možnosti za stranke.
- f) **Spodbujanje strokovnosti:** Okrepite ozaveščenost javnosti o kvalifikacijah, etičnih standardih, spretnostih in kompetencah, ki so potrebne za visokokakovostne storitve vseživljenjske karijerne orientacije.
- g) **Sodelovanje na delovnem mestu:** Sodelujte z delodajalci pri razvoju priložnosti, tudi glede spoštovanja in varnosti na delovnem mestu, ki vlagajo v usposabljanje za krepitev kariernega razvoja in strokovnih spretnosti zaposlenih.
- h) **Ustvarjanje znanja in prispevek k oblikovanju politik:** Sodelujte v raziskavah, evalvacijah in pobudah za razvoj politik, ki prispevajo k napredku na področju vseživljenjske karijerne orientacije.

4 Etične odgovornosti do teorije in raziskav

- a) **Etične raziskovalne prakse:** Raziskave izvajajte v skladu s priznanimi etičnimi in organizacijskimi standardi. Zagotovite zaupnost podatkov in pridobite informirano privolitev.
- b) **Praksa podprta s teorijo in raziskavami:** Uporabite znanje teorije in raziskav za izboljšanje storitev vseživljenjske karijerne orientacije. Uporabite praktična spoznanja za obveščanje in prispevek k raziskavam in razvoju teorije.
- c) **Komuniciranje in razširjanje raziskav:** Rezultate jasno in dostopno delite z udeleženci, deležniki, sodelavci, združenji, oblikovalci politik in javnostjo, da jih lahko razumejo in uporabijo. Spodbujajte poklic z učinkovitim komuniciranjem in razširjanjem raziskav.
- d) **Digitalna tehnologija v raziskavah:** Upoštevajte priznane etične standarde za uporabo digitalnih tehnologij (vključno z umetno inteligenco) v raziskavah.
- e) **Aktivna udeležba v raziskavah:** Sodelujte v raziskavah kot udeleženci ali sodelavci, kadar je to primerno, in spodbujajte stalno sodelovanje med strokovnjaki in raziskovalci.

5 Etične odgovornosti pri uporabi digitalnih tehnologij (vključno z umetno inteligenco)

- a) **Tehnološka orodja, ocena in izbira:** Digitalne tehnologije (vključno z umetno inteligenco) ocenite glede na njihovo etično skladnost, učinkovitost in primernost pred vključitvijo v storitve vseživljenjske karijerne orientacije.
- b) **Informirana privolitev in preglednost:** Pojasnite, kako se bodo uporabljale digitalne tehnologije (vključno z umetno inteligenco), pridobite izrecno soglasje strank in ponudite možnost zavrnitve. Predstavite uporabo umetne inteligence, jasno pojasnite rezultate in omejitve sistema, vključno z morebitnimi pristranskostmi in halucinacijami.
- c) **Varstvo podatkov in zasebnost:** Zagotavljajte visoko raven varstva osebnih podatkov in zagotovite zasebnost strank.
- d) **Strokovna usposobljenost:** Ohranite in razvijajte kompetence, potrebne za odgovorno uporabo digitalnih tehnologij (vključno z umetno inteligenco in politikami zasebnosti) upoštevajoč njihove zmogljivosti, omejitve in etične posledice.
- e) **Strokovna presoja:** Ohranite strokovno odgovornost pri vseh storitvah vseživljenjske karijerne orientacije in se izogibajte pretiranemu zanašanju na avtomatizirano odločanje.
- f) **Digitalna enakost in vključujoč dostop:** Zagovarjajte enakopraven dostop do digitalnih tehnologij in virov. Prizadevajte si za zmanjšanje digitalne vrzeli in preprečevanje izključevanja ranljivih in marginaliziranih skupin.
- g) **Preprečevanje pristranskosti in pravičnost:** Spremljajte in aktivno ukrepajte proti nepravilni pristranskosti na digitalnih platformah in v sistemih umetne inteligence.
- h) **Digitalna tehnologija v raziskavah:** Zagotovite etično uporabo digitalnih tehnologij (vključno z umetno inteligenco) v raziskavah skladno s priznanimi standardi soglasja, pravičnosti in točnosti.
- i) **Podpora digitalni pismenosti:** Podpirajte stranke pri razvoju digitalne pismenosti, sposobnosti kritičnega razmišljanja in sposobnosti ocenjevanja informacij ustvarjenih z digitalnimi tehnologijami in umetno inteligenco.
- j) **Strokovno sodelovanje:** Zagotovite etično izmenjavo informacij in preglednost pri uporabi digitalnih platform (vključno z umetno inteligenco) za strokovno sodelovanje.
- k) **Skladnost z zakonodajo:** Uskladite prakse in organizacijske politike z veljavnimi standardi, predpisi in zakonodajnimi okviri.

6 Etične odgovornosti za profesionalno učenje in razvoj

- a) **Stalni strokovni razvoj:** Sprejmite zavezo za vseživljenjsko učenje in ohranjanje strokovnih kvalifikacij s stalnim usposabljanjem in strokovnim izpopolnjevanjem.
- b) **Sodelovanje v mrežah:** Sodelujte v strokovnih mrežah, ki oblikujejo priložnosti za razvoj in vplivajo na razpoložljive vire poklica.
- c) **Etična refleksija:** Razmislite o osebnih vrednotah in spreminjajočih se družbenih, kulturnih in političnih okoliščinah, ki vplivajo na strokovno prakso.
- d) **Integracija tehnologije in trajnosti:** Razmislite, kako lahko digitalne tehnologije podpirajo ali škodujejo načelom enakosti, pravičnosti in trajnosti.
- e) **Ohranjanje kompetenc:** Ohranjajte najnovejše znanje o metodah ocenjevanja, informacijskih virih, teorijah, praksah (vključno s tehnologijami) ter lokalnih, regionalnih, nacionalnih in globalnih politikah.
- f) **Digitalna kompetenca:** Ohranjajte digitalno kompetenco in pismenost, razumevanje zmogljivosti in omejitve obstoječih in nastajajočih tehnologij, bodite na tekočem z zakonodajnimi predpisi in zagotovite, da praksa ostane osredotočena na stranke.
- g) **Supervizija in medsebojna podpora:** Sodelujte v redni superviziji, če je na voljo. Če supervizije ni na voljo, sodelujte pri medsebojni podpori in posvetovanju.